

สถานการณ์เด็กจมน้ำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ และมาตรการป้องกัน

ข้อมูลทั่วไป

- รายงานการจมน้ำาระดับโลก (Global Report on Drowning) ขององค์การอนามัยโลก^(๑) พบว่า ทุกปีมีเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี เสียชีวิตจากการจมน้ำ ๑๔๐,๒๑๙ คน โดยเสียชีวิตเป็นอันดับ ๓ รองจากโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ และเอดส์
- ประเทศไทยพบว่า การจมน้ำเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ ๑ ของเด็กไทยอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี^(๒, ๓)
- ในทุกๆ วัน จะมีเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี) จมน้ำเสียชีวิต ๒ คน^(๔)

สถานการณ์การจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ (ทั้งปี) **

- ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๖๑ พบเด็กจมน้ำเสียชีวิต ๖๕๑ คน ลดลงจากปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๓๖ คน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ = ๗๑๗ คน)^(๔)
- เด็กเล็ก (อายุ ๐ - ๒ ปี) จมน้ำเสียชีวิตถึง ๑๕๒ คน (ร้อยละ ๒๒.๓ ของเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี)^(๔)
- เด็กชายจมน้ำเสียชีวิตสูงมากกว่าเด็กหญิง ๒.๖ เท่าตัว^(๔)
- อัตราป่วยตายจากการตกน้ำ จมน้ำ ของเด็ก ร้อยละ ๒๖.๗^(๖)
- วันเสาร์และอาทิตย์พบว่า เกิดเหตุมากที่สุด (ร้อยละ ๔๔.๔)^(๖)
- ช่วงเวลาที่เกิดเหตุมากที่สุด คือ ๑๕.๐๐ - ๑๗.๕๙ น. (ร้อยละ ๔๐.๐)^(๖)
- เดือนเมษายนพบเด็กจมน้ำเสียชีวิตมากที่สุด (๘๔ คน) รองลงมาคือมีนาคม (๗๖ คน) และพฤษภาคม (๗๑ คน)^(๔)
- แหล่งน้ำที่เด็กจมน้ำและเสียชีวิตมากที่สุด คือ แหล่งน้ำตามธรรมชาติ (ร้อยละ ๓๑.๖)^(๖)
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำสูงที่สุด รองลงมาคือ ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคกลางตามลำดับ^(๔)
- ๑๐ จังหวัดแรกที่มีจำนวนเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงที่สุด ได้แก่ อุดรธานี (๒๘ คน), นครราชสีมา (๒๔ คน), ปัตตานี (๒๓ คน), บุรีรัมย์ (๒๒ คน), ชัยภูมิ อุบลราชธานี นครศรีธรรมราช (จังหวัดละ ๒๐ คน), ขอนแก่น (๑๘ คน), สกลนครและสงขลา (จังหวัดละ ๑๗ คน)^(๔)
- ข้อมูลมรณบัตรช่วงปิดเทอม ๓ เดือน (มีนาคม - พฤษภาคม)^(๔, ๕)
 - ๑) พบเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี จมน้ำเสียชีวิต ๒๓๑ คน (ร้อยละ ๓๓.๙ ของเด็กที่จมน้ำเสียชีวิตตลอดทั้งปี) โดยเป็นเด็กอายุ ๕ - ๙ ปี มากที่สุด (ร้อยละ ๓๗.๒) รองลงมา เป็นเด็กอายุน้อยกว่า ๕ ปี (ร้อยละ ๓๕.๑)
 - ๒) เด็กจมน้ำเสียชีวิตในช่วงปิดเทอม ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ลดลงกว่าปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๒๖ คน (ร้อยละ ๑๐.๑) ***ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ (มีนาคม - พฤษภาคม) = ๒๕๗ คน
- ข้อมูลเหตุการณ์เด็กจมน้ำ ช่วงปิดเทอม (มีนาคม - พฤษภาคม) พบว่า^(๗)
 - ๑) ร้อยละ ๘๐.๔ ของเด็กที่จมน้ำ จะเสียชีวิต
 - ๒) เหตุการณ์ที่เฝ้าระวังเด็กจมน้ำช่วงปิดเทอม (๓๕ เหตุการณ์) พบว่า เป็นการชวนกันไปเล่นน้ำเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป สูงถึง ๒๐ เหตุการณ์ (ร้อยละ ๕๗.๑)
 - ๓) ในจำนวนเหตุการณ์ที่เด็กชวนกันไปเล่นน้ำตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป พบว่า ครึ่งหนึ่งเสียชีวิตพร้อมกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป โดยพบว่า ส่วนใหญ่ขาดทักษะการเอาชีวิตรอดในน้ำและไม่รู้วิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้อง

การวิเคราะห์ความเสี่ยง (ค่าเฉลี่ยปี พ.ศ. ๒๕๕๒ – ปี พ.ศ. ๒๕๖๑**)

- ๑๐ ปีที่ผ่านมา เราสูญเสียเด็กไทย (อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี) จากการจมน้ำไปแล้วถึง ๙,๐๔๒ คน (เฉลี่ยปีละ ๙๐๔ คน)^(๕)
- เดือนเมษายนมีเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงสุด (๑๑๔ คน) รองลงมาคือ มีนาคม (๑๐๔ คน) และพฤษภาคม (๙๔ คน)^(๕)
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการเสียชีวิตสูงสุด^(๔)
- แหล่งน้ำตามธรรมชาติ บ่อขุดเพื่อการเกษตรยังคงเป็นแหล่งน้ำที่พบการจมน้ำสูงสุด^(๖)
- กลุ่มเด็กอายุ ๕ - ๙ ปี เสียชีวิตสูงสุด (ร้อยละ ๔๐.๒) รองลงไปคือ กลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี (ร้อยละ ๓๕.๔) ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราต่อประชากรเด็กแสนคนพบว่ากลุ่มเด็กอายุ ๕ - ๙ ปี มีอัตราการเสียชีวิตสูงสุดเช่นเดียวกัน โดยเฉลี่ยเท่ากับ ๙.๓^(๕)
- อย่างไรก็ตาม กลุ่มเด็กอายุ ๐ - ๒ ปี พบจมน้ำเสียชีวิตสูงเฉลี่ยถึงปีละ ๑๖๐ คน (ซึ่งส่วนใหญ่เสียชีวิตจากการจมน้ำภายในบ้านและละแวกบ้านของตนเอง (เด็กเล็ก สามารถจมน้ำในภาชนะที่มีน้ำเล็กน้อย ประมาณ ๑ - ๒ นิ้ว)^(๕)
- ช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อน (มีนาคม - พฤษภาคม) เป็นช่วงที่มีเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงสุด (ค่าเฉลี่ย ๑๐ ปี = ๓๑๒ คน) ทั้งนี้ในบางปีมีจำนวนสูงถึง ๔๒๐ คน^(๕)

หมายเหตุ: ** ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ (อาจมีการเปลี่ยนแปลง)

สาเหตุการจมน้ำ

๑) กลุ่มเด็กเล็ก

- เด็กเล็กจมน้ำ แม้ในภาชนะที่มีน้ำสูงเพียง ๑ - ๒ นิ้ว
- เด็กเล็กมักจมน้ำในภาชนะขนาดเล็กที่อยู่ภายในบ้าน เช่น ถัง กะละมัง โถง
- เด็กเล็กมักเดินตามเบ็ดหรือสุนัข และพลัดตกลงไปในน้ำ
- ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพังในช่วงเวลาที่ทำกิจกรรมบางอย่างเพียงระยะเวลาสั้นๆ เช่น เข้าห้องน้ำ คุยโทรศัพท์ ทำกับข้าว
- ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก ไม่มีการจัดการแหล่งน้ำเสี่ยงที่อยู่ในบ้าน

๒) กลุ่มเด็กโต

- มักเกิดจากการชวนกันไปเล่นน้ำ ประกอบกับการไม่รู้วิธีการเอาชีวิตรอดในน้ำและวิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้อง
 - เมื่อตกน้ำจึงลอยตัวอยู่ในน้ำได้ไม่นาน และจมน้ำเสียชีวิตในที่สุด
 - เด็กวัยนี้จะเสียชีวิตพร้อมกันครั้งละหลายๆ คน เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็ก พอเห็นเพื่อนหรือน้องตกน้ำ คิดว่าตนเองว่ายน้ำเป็นก็กระโดดลงไปช่วย แต่สุดท้ายก็จะถูกกอดรัดและจมน้ำไปด้วยกัน
- เด็กไม่มีความรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำ เช่น หนีผู้ใหญ่ไปเล่นน้ำกันเอง ไม่ปฏิบัติตามป้ายเตือน ไม่ใส่ชูชีพขณะลงเรือ พลัดตกน้ำเพราะเดินใกล้ขอบบ่อเกินไป
- ชุมชนขาดการจัดการแหล่งน้ำเสี่ยงที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การติดป้ายคำเตือน การสร้างรั้ว หรืออุปกรณ์ช่วยคนตกน้ำ

คำแนะนำ

▪ ประชาชนและชุมชน:

- สำรวจแหล่งน้ำเสี่ยงในชุมชน
- เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยในชุมชน (เช่น ประกาศเสียงตามสาย คอยตักเตือนเมื่อเห็นเด็กเล่นน้ำตามลำพัง)
- จัดการแหล่งน้ำเพื่อให้เกิดความปลอดภัย เช่น สร้างรั้ว ติดป้ายคำเตือน จัดให้มีอุปกรณ์ช่วยคนตกน้ำไว้บริเวณแหล่งน้ำเสี่ยง (ถังแกลลอนเปล่าผูกเชือก ขวดน้ำพลาสติกเปล่า ไม้)
- มีมาตรการ/กฎระเบียบในชุมชน เช่น ห้ามดื่มสุรากลงเล่นน้ำ ใส่ชูชีพเมื่อโดยสารเรือหรือทำกิจกรรมทางน้ำ แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นใหม่ต้องมีมาตรการป้องกัน
- สอนให้เด็กรู้จักแหล่งน้ำเสี่ยงและอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น

▪ ผู้ปกครองและเด็ก:

- ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ไม่เผอเรอทิ้งเด็กเล็กไว้ตามลำพัง เช่น ขณะรับโทรศัพท์ ทำกับข้าว หรือเดินไปเปิด-ปิดประตูบ้าน
- ทุกครัวเรือนที่มีเด็กอายุน้อยกว่า ๒ ปี ควรใช้คอกกั้นเด็กหรือกำหนดพื้นที่เล่นปลอดภัย (Playpen) ให้แก่เด็ก ไม่ให้เด็กเข้าถึงแหล่งน้ำ
- เหน้าทิ้งจากภาชนะทุกครั้งหลังใช้งาน หรือฝึกลบแองน้ำที่ไม่ได้ใช้งาน
- สอน/เรียนรู้ กฎความปลอดภัยทางน้ำ เช่น ไม่เล่นใกล้แหล่งน้ำ รู้จักประเมินสภาพแหล่งน้ำที่จะลงไป (ความลึก ความตื้น ความชัน ความเย็น กระแสน้ำ)
- สอน/เรียนรู้ วิธีการว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอดและวิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้อง

▪ เจ้าหน้าที่/บุคลากรสาธารณสุข:

- ร่วมกับชุมชนในการสำรวจแหล่งน้ำเสี่ยงในพื้นที่
- ให้ความรู้ในเรื่องปัจจัยเสี่ยง และแนวทางการป้องกันการจมน้ำแก่ประชาชน
- สอบสวนการจมน้ำของเด็กในพื้นที่ และกำหนดมาตรการป้องกันร่วมกับชุมชน
- สอนให้คนในชุมชนรู้จักวิธีการช่วยเหลือคนตกน้ำหรือจมน้ำเบื้องต้น และวิธีการปฐมพยาบาลเด็กจมน้ำที่ถูกวิธี (โดยเน้นว่าห้ามจับเด็กที่จมน้ำอัมพาตบ้า แต่ให้ใช้วิธีการเป่าปากและนวดหัวใจ)
- ผลักดัน/สนับสนุนให้เกิดทีมผู้ก่อการดี (Merit Maker) ป้องกันการจมน้ำ ให้ครอบคลุมอย่างน้อยทุกตำบล

สำนักโรคไม่ติดต่อ (กลุ่มป้องกันการบาดเจ็บทั่วไป)

กรมควบคุมโรค, www.thaincd.com, www.facebook.com/thaincd

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. The Global Report on Drowning. Available from: http://www.lifesaving.bc.ca/sites/default/files/WHO_Report_on_Drowning_-_November_๑๗_๒๐๑๔.pdf [๒๐๑๔ Nov ๒๒].
2. สัม เอกเฉลิมเกียรติ. ทบทวนวรรณกรรมการจมน้ำของเด็ก. ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; ๒๕๕๐.
3. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. สถานการณ์การตกน้ำ จมน้ำของเด็กในประเทศไทย. ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; ๒๕๕๒.
4. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. การจมน้ำเสียชีวิตปี พ.ศ. ๒๕๖๑ (ข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒) [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๖๒.
5. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. การจมน้ำเสียชีวิตปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒) [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๖๒.
6. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. การเฝ้าระวังการบาดเจ็บระดับชาติ (Injury Surveillance System: IS) ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๖๑.
7. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. การเฝ้าระวังข่าวจากสื่อในช่วงปิดเทอม ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ [ไฟล์ข้อมูล]. กรุงเทพมหานคร: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๖๒.